

Assignatura: TÈCNiques D'INVESTIGACIÓ EN ANTROPOLOGIA SOCIAL I CULTURAL

Codi: 28701

Professors: Aurelio Díaz (Gr. 1)/José Luis Molina (Gr. 2)

Cicle: Segon

Semestre: Primer

Núm. crèdits: 9

Tipus: TR

Horari de classe:

Gr 1	DI-Dc	11.30-13.00
PA	Dc	10.30-11.30
PL	DI	13.00-15.00
PL	Dc	13.00-15.00
Gr 2	DI-Dc	18.00-19.30
PA	DI	17.00-18.00
PL	DI	15.00-17.00
PL	Dc	15.00-17.00

Despatx: B9-137 / B9-133

Telèfon: 93 581 11 43 / 93 581 11 42

E-mail: Aurelio.Diaz@uab.cat / Jose Luis.Molina@uab.cat

PROGRAMA

1. Contingut

Aquesta assignatura s'estructura seguint la lògica dels projectes de recerca i els continguts s'introdueixen i discuteixen al fil del desenvolupament: coneixement relatiu a les diferents tècniques de recerca (instruments, pràctiques i procediments) i la pertinença en cada disseny, tot evitant la desvinculació de les orientacions teòriques i metodològiques que incideixen en la selecció.

Es discuteixen primer els diferents tipus de recerca, dissenys i estratègies. Després es desenvolupen la operacionalització de conceptes (aquest és un punt central) y les estratègies de mostreig. A partir d'aquí, i considerant el treball de camp com un complex articulat de tècniques, s'introdueixen les diferents tècniques i procediments de recollida, sistematització, anàlisi de la informació i, finalment, la presentació de resultats.

2. Objectius

Assolir el coneixement que permeti desenvolupar una proposta de recerca a partir del treball final de l'assignatura de Mètodes d'Investigació i que serà portada a terme a l'assignatura de Pràctiques de Camp II.

L'alumnat ha de ser capaç d'elaborar una primera construcció de l'objecte i una estratègia de recerca, conèixer la teoria de totes les tècniques considerades i poder fonamentar la pertinença o no d'aquestes en el disseny.

3. Temari

1. Introducció. 1.1 Tipus de recerca. 1.2 Investigació qualitativa i etnografia. 1.3 Aspectes clau.
2. Organització de la investigació. 2.1 Projecte. 2.2 Dissenys i estratègies. 2.3 Fases.
3. Treball de camp: aspectes generals. 3.1 Introducció. 3.2 Accés i fases. 3.3 Rols i relacions de camp. 3.4 Equació personal i aspectes ètics.
4. Operacionalització de conceptes. 4.1 Conceptes i definicions. 4.2 Classificacions i tipologies. 4.3 El procés d'operacionalització. 4.4 Indicadors socials.

- 5. Selecció d'unitats i disseny de la mostra. 5.1 Definició i delimitació de les unitats. 5.2 Mostreig: aspectes generals. 5.3 Tipus de mostreig: probabilístics i teòrics.
- 6. Documentació i bibliografia. 6.1 Arxius, fonts i documents. 6.2 Introducció a l'anàlisi secundària
- 7. Observació i descripció. 7.1 Tipus, potencialitats i limitacions. 7.2 Registre: notes, diari de camp i tècniques àudio visuals.
- 8. Entrevista. 8.1 Comunicació, conversació i entrevista. 8.2 Tipus d'entrevista. 8.3 Procés de realització. 8.4 Registre, transcripció i anotació.
- 9. Història de vida i biografia. 9.1 Introducció: l'individual i el col·lectiu. 9.2 Tipus. 9.3 Procés de realització.
- 10. Grups focals. 10.1 Característiques i tipus. 10.2 Fase de preparació. 10.3 Fase de realització.
- 11. Enquesta. 10.1 Introducció: característiques generals. 10.2 Tipus. 10.3 Instruments: estructura y tipus de preguntes. 10.4 Procés de realització.
- 12. Relacions: genealogies i xarxes. 12.1 Conceptes y característiques. 12.2 Xarxes i relacions socials. 12.3 Introducció a l'anàlisi de xarxes.

4. Avaluació

Per a l'alumnat que segueix la seqüència: realització d'un únic treball que parteix del realitzat a l'assignatura de Mètodes d'Investigació i el guió del qual és el següent:

1. Enunciat de la hipòtesi principal i alternativa.
2. Marc teòric – estat de la qüestió. Enfocaments teòrics, hipòtesi o idees que s'han fer servir en el desenvolupament del treball. Presentació i descripció del tema / objecte d'estudi o del seu context.
3. Univers i unitats.
4. Variables dependents i independents.
5. Generalitzacions empíriques. Especificació, definició i operacionalització dels conceptes.
6. Supòsits. Especificació, definició i operacionalització dels conceptes.
7. Implicacions contrastadores. Especificació, definició i operacionalització dels conceptes.
8. Dades necessàries per a contrastar la hipòtesi principal, per a posar a prova les implicacions contrastadores. Síntesi jerarquitzada i organitzada de les dades clau per a la posta a prova
9. Hipòtesi alternativa. Especificació, definició i operacionalització dels conceptes.
10. Tècniques pertinents.
 - 10.1 Especificació de la pertinença de les tècniques per a les diferents generalitzacions empíriques, supòsits i implicacions contrastadores.
 - 10.2 Especificació de biaixos, limitacions, complementarietat i articulació de les diferents tècniques proposades.
 - 10.3 Fonamentació de la no pertinença de les tècniques no considerades.
 - 10.4 Especificació dels criteris de selecció dels subjectes (o fonts), estratègia de mostreig i característiques de la mostra (proposta teòrica més enllà de Pràctiques de Camp II).
11. Comentari final: consideracions generals sobre el treball realitzat.
12. Bibliografia. 12.1 Citada. 12.2 Referida

D'aquest treball es demanen lliuraments de certs apartats durant el curs:

1. Resum del treball de Mètodes: segon dia de classe.
2. Temes teòrics (construcció de l'objecte): quan finalitza el tema 2.
3. Selecció de conceptes (operacionalització): quan finalitza el tema 4.
4. Variables independents - dependents i univers - unitats: quan finalitza el tema 5.
5. Operacionalització d'un concepte clau: quan finalitza el tema 7.
6. Apartat 10.4 (selecció i mostreig): quan finalitza el tema 9.
6. Selecció de tècniques: quan finalitza el tema 11.

Per a l'alumnat que no segueix la seqüència (que no ha cursat Mètodes d'Investigació): 5 treballs a escollir entre 7 propostes (2 punts cada un d'ells)

1. Anàlisi dels diferents aspectes del disseny d'una investigació publicada o d'una tesina.
2. Exercici d'operacionalització a partir de conceptes clau.

3. Informe d'un arxiu, selecció i descripció d'una part del fons documental, elaboració d'una fitxa per al buidat i aplicació d'aquesta.
4. Exercici d'observació directa en (o de) un escenari públic d'interacció social.
5. Selecció de paraules clau i codificació d'una història de vida escollida entre les que figuren en la bibliografia recomanada.
6. Anàlisi de l'estructura i les preguntes d'un qüestionari d'enquesta.
7. Disseny d'una fitxa per a la recollida d'informació relacional i aplicació d'aquesta a un cas: xarxa personal.

La data de lliurament és la oficial de la convocatòria. No obstant això, per tal d'aprofitar les tutories, es recomana que els treballs de l'alumnat que no segueix la seqüència siguin lliurats dos setmanes després de l'acabament del tema del programa corresponent a cada treball.

Per a tot l'alumnat, consideracions quant a l'avaluació i els treballs:

1. Els treballs finals s'han de lliurar el dia i hora oficials d'examen. No s'acceptarà cap treball després d'aquest dia.
2. S'aprova amb un cinc.
3. Els treballs es presentaran grapats sense enquadernació de cap tipus, fundes de plàstic i similars. Del treball de la seqüència s'ha de lliurar obligatòriament original i còpia.
4. En la portada o en el encapçalament han de figurar totes les dades que permetin identificar a qui presenta el treball (inclosos adreça electrònica i telèfon).
5. **Si els treballs tenen apartats han d'incloure obligatòriament un índex; si tenen més**

d'una pàgina cal numerar-les. En cas contrari, no seran corregits i constaran com a no presentats.

6. Si els treballs no inclouen la bibliografia utilitzada, es cita incorrectament en el text o en el llistat bibliogràfic no seran corregits i constaran com a no presentats.

7. Si en els treballs no es sap qui ha escrit què (respecte de la autoria: indica una mala pràctica en l'ús de la bibliografia) o es detecta alguna forma de plagi, constaran com a suspesos.

8. Aquestes normes són d'aplicació tant als treballs parcials com als finals.

5. Tutoria integrada

Aquesta assignatura no té tutories integrades; té tutories individualitzades (PL) en les que es fa un seguiment del treball de la seqüència, a partir dels lliuraments parcials, o dels treballs alternatius.

6. Bibliografia bàsica

- Bohannan L. (1995 [1966]) Shakespeare en la selva. A: Velasco H., comp. (1995 [1993]) *Lecturas de Antropología Social y Cultural*. Madrid, UNED, 83-93.
- Cardoso CFS, Pérez H. (1999 [1976]) *Los métodos de la historia*. Barcelona, Crítica, 132-167.
- Cátedra M. (1992 [1990]) Prólogo a la edición española. A: Rabinow P. *Reflexiones sobre un trabajo de campo en Marruecos*. Madrid, Júcar, 9-18.

- Collins H, Pinch T. (1996 [1993]) La vida sexual de la lagartija de cola de látigo. A: *El gólem. Lo que todos deberíamos saber acerca de la ciencia*. Barcelona, Crítica Mondadori, 131-142.
- Deloria V. (1975 [1969]) Los antropólogos y otros amigos. A: *El general Custer murió por vuestros pecados. Un manifiesto indio*. Barcelona, Barral, 91-114.
- Díaz A., comp. (2007) *Apunts i materials de Tècniques d'Investigació: vol ser un manual però no pot (ai)*. Bellaterra, UAB, fotocopiats.
- Heider KG. (1988) The Rashomon Effect: When Ethnographers Disagree. *American Anthropologist*, 90, 1, 73-81.
- Lewis O. (1965 [1959]) La escena. A: *Antropología de la pobreza. Cinco familias*. México, FCE, 16-32.
- Portelli A. (1989) Historia y memoria: la muerte de Luigi Trastulli. *Historia y Fuente Oral*, 1, 5-32.
- Sánchez JJ. (1996) La calidad de la encuesta. *Papers. Revista de Sociologia*, 48, 127-146.
- San Román T. (1993) Apuntes. La universidad y el bienestar social. *Antropología*, 6, 131-141.
- Schatzman L, Strauss A. (1994 [1955]) Clase social y formas de comunicación. A: Bourdieu P, Chamboredon JC, Passeron JC. (1994 [1973]) *El oficio de sociólogo*. Madrid, S.XXI, 238-253.
- Schutz A. (1974 [1945]) El forastero. Ensayo de psicología social. A: Schutz A. (1974 [1964]) *Estudios sobre teoría social*. Buenos Aires, Amorrortu, 95-107.
- Spradley JP. (1995 [1976]) Jaleo en la celda: la ética en el trabajo de campo urbano. A: Velasco H., comp. (1995 [1993]) *Lecturas de Antropología Social y Cultural*. Madrid, UNED, 199-213.
- Whyte WF. (1971 [1943]) Entrenamiento de observación participante. A: *La sociedad de las esquinas*. México, Diana, 359-369.

7. Bibliografía general (manuals)

- Agar MH. (1996) *The Professional Stranger: An Informal Introduction to Ethnography. Second edition*. New York, Academic Press.
- Beaud S, Weber F. (2003 [1997]) *Guide de l'enquête de terrain. Produire et analyser des données ethnographiques*. Paris, La Découverte.
- Bernard HR. (1988) *Research Methods in Cultural Anthropology*. Newbury Park, Sage.
- Bryman A., ed. (2001a) *Ethnography. Vol. I: The Nature of Ethnography*. London, Sage.
- Bryman A., ed. (2001b) *Ethnography. Vol. II: Ethnographic Fieldwork Practice*. London, Sage.
- Bryman A., ed. (2001c) *Ethnography. Vol. III: Issues in Ethnography*. London, Sage.
- Bryman A., ed. (2001d) *Ethnography. Vol. IV: Analysis and Writing Ethnography*. London, Sage.
- Cea D'Ancona MA. (1996) *Metodología cuantitativa. Estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid, Síntesis.
- Creswell JW. (1998) *Qualitative Inquiry and Research Design. Choosing Among Five Traditions*. Thousand Oaks, Sage.
- Denzin NK, Lincoln YS., eds. (1994) *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks, Sage.
- García M, Ibáñez J, Alvira F., comps. (1989 [1986]) *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid, Alianza.
- Goetz JP, Lecompte MD. (1988 [1984]) *Etnografía y diseño cualitativo en investigación educativa*. Madrid, Morata.
- Hammersley M, Atkinson P. (1994 [1983]) *Etnografía. Métodos de investigación*. Barcelona, Paidós.
- Miles, MB, Huberman AM. (1994) *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, Sage.
- Pelto PJ, Pelto GH. (1978 [1970]) *Anthropological Research. The Structure of Inquiry*. New York, Cambridge University Press.
- Pujadas JJ, Comas d'Argemir D, Roca J. (2004) *Etnografía*. Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya.
- Quivy R, Van Campenhout L. (2001 [1995]) *Manual de recerca en ciències socials*. Barcelona, Herder.

- Rodríguez G, Gil J, García E. (1996) *Metodología de la investigación cualitativa*. Archidona, Aljibe.
- Roigé X, Estrada F, Bertrán O. (1999) *Tècniques d'investigació en antropologia social*. Barcelona, Publicacions de la Universitat de Barcelona, col. Textos docents 153.
- Spradley JP. (1980) *Participant Observation*. New York, Holt, Rinehart & Winston.
- Taylor SJ, Bogdan R. (1986 [1984]) *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*. Buenos Aires, Paidós.
- Valles MS. (1997) *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid, Síntesis.